VN2023-007456
bc noord

Gemeente Amsterdam

DB

Voordracht voor DB Stadsdeel Noord van 07 maart 2023

Portefeuille: Kunst en Cultuur (29)

Agendapunt: B8

Tekst van openbare besluiten wordt gepubliceerd

Onderwerp

Advies Stadscuratorium inzake verzoek tot aanpassing Gedenkteken Atatürk.

Het dagelijks bestuur Stadsdeel Noord besluit

1. Kennis te nemen van het advies van het Stadscuratorium inzake mogelijke aanpassing Gedenkteken Atatürk.
2. Akkoord te gaan met voornoemd advies inzake verandering van het gedenkteken en het verzoek van STOC (Stichting Turks Onderwijs Centrum) tot aanpassing van het gedenkteken af te wijzen.
3. De naam van het monument te wijzigen in Gedenkteken Woonoord Atatürk.
4. Het besluit ter kennisname voor te leggen aan de stadsdeelcommissie.

Kernboodschap

Het Dagelijks Bestuur besluit het advies op te volgen dat gevraagd is aan het Stadscuratorium met afwijzing van het verzoek van STOC tot aanpassing van het gedenkteken Atatürk, waarbij de voornaamste verandering de toevoeging van een beeltenis van de staatsman Atatürk zou zijn. De beoogde aanpassing doet geen recht aan de oorspronkelijke intentie en betekenis van het monument, namelijk een gedenkteken voor het Woonoord Atatürk en zijn bewoners. Om de eigenlijke redenen achter het monument eer aan te doen adviseert het Stadscuratorium bovendien een aanpassing van de naam in Gedenkteken Woonoord Atatürk. Het dagelijks bestuur besluit ook dit advies op te volgen.

Bestuurlijke achtergrond

In 2017 heeft de Amsterdamse stichting STOC een verzoek ingediend het gedenkteken Ataürk in eigendom te krijgen. Het verzoek is destijds afgewezen maar wel heeft de organisatie toestemming gekregen kleine onderhouds- en schoonmaakwerkzaamheden uit te voeren. STOC heeft vervolgens een verzoek ingediend om een aantal aanpassingen aan het gedenkteken te realiseren. STOC onderhoudt goede contacten met leden van de stadsdeelcommissie en vanuit de commissie is dan ook aandacht gevraagd voor het voorstel.
Naar aanleiding van het verzoek van STOC is het stadscuratorium (SCA) gevraagd advies uit te brengen over eventuele aanpassingen aan het monument (zie bijlage).

Bestuurlijke prioriteit

Wettelijke grondslag

Artikel 9: taken en bevoegdheden dagelijks bestuur

1. Het Dagelijks Bestuurd is belast met de dagelijkse bestuur- en beheerstaken in het stadsdeel en oefent de taken en bevoegdheden uit die het college aan hem heeft opgedragen.

Gemeente Amsterdam

DB

Onderbouwing besluit

Achtergrond

Op de plek van het gedenkteken stond in de jaren '60 en '70 het woonoord Atatürk voor Turkse werknemers van de toentertijd bloeiende scheepswerf NDSM. In 1978 werd het, door M. Türkmen ontworpen monument geplaatst, ter nagedachtenis aan het woonoord. In de loop der jaren heeft het monument, behalve een herinnering aan het verblijf van Turkse arbeiders, verworden zich tevens ontwikkeld tot een plek om eer te bewijzen aan de Turkse staatsman Kemal Atatürk. Vanwege zijn maatschappelijke prestaties wordt Atatürk gezien als één van de grootste leiders van de 20e eeuw. Hij voerde versneld en op grote schaal progressieve hervormingen door die Turkije moesten moderniseren tot een seculiere staat. Daar staat tegenover dat het doorvoeren van deze hervormingen op een wijze gebeurde die door sommigen als autoritair werd ervaren, waarbij weinig ruimte was voor critici.

De ingreep van het monument die STOC voor ogen heeft, betekent een verandering van het aanzicht. Op dit moment bestaat het monument uit witte betonnen wanden rond een grijs centraal plateau en een grijs plakkaat. In het beoogde ontwerp zou tegen de wand een donkere natuurstenen plaat worden bevestigd met in goudkleur gegraveerde inscripties. Naast de teksten, die verwijzen naar de geschiedenis van het woonoord op deze plek en een citaat van Atatürk, is de grootste verandering een beeltenis van Kemal Atatürk. Hoewel het voorgestelde ontwerp redelijk dicht bij het origineel blijft, komt de nadruk hier meer te liggen op de persoon Atatürk en minder op het woonoord.

Ad 1.
Naar aanleiding van het verzoek van STOC is het Stadscuratorium (SCA) gevraagd advies uit te brengen over eventuele aanpassingen. Na onderzoek naar de ontstaansgeschiedenis van het monument te hebben verricht, adviseert het SCA tegen verandering van het monument. De plek van het monument en het opheffingsjaar van woonoord Atatürk, alsook de tekst op de plaquette, zijn indicatie dat het monument ter nagedachtenis aan het woonoord en zijn bewoners is. Het SCA wijst op de mogelijk misleidende informatie op de website van de Gemeente Amsterdam. Met de naamgeving Gedenkteken Atatürk en begeleidende informatieve tekst, wordt onterecht gesuggereerd dat het ook als een monument voor de staatsman Atatürk was bedoeld.
Het SCA stelt voor binnen de omheining van het gedenkteken fotos van het woonoord en zijn bewoners te plaatsen om de nagenoeg vergeten geschiedenis zichtbaarder te maken.

Ad 2.
Uit een gesprek met de heer I. Ercan en mevrouw N. Yildirim van STOC kwam naar voren dat het gedenkteken door deze stichting en haar achterban mede wordt gebruikt als plek om eer te bewijzen aan de staatsman Atatürk. Buiten het feit dat Kemal Atatürk niet onomstreden is geweest, kan een grotere nadruk op zijn persoon bij dit monument politiek gevoelig liggen. De toevoeging van de beeltenis van Atatürk zal dit mogelijk versterken. Aanhangers van de huidige Turkse president Erdogan zijn over het algemeen geen bewonderaars van Atatürk en zijn regering probeert volgens sommigen diens erfenis van een seculiere staat terug te draaien naar een meer Islamitische staat. Ook de meningen over de staatsman Atatürk binnen de Turkse gemeenschap in Nederland lopen sterk uiteen.

Samenvattend

Het Dagelijks Bestuur besluit het verzoek af te wijzen veranderingen aan het gedenkteken aan te brengen. Het monument verkeert in goede staat. De belangrijkste wijziging, een toevoeging van een beeltenis van Atatürk doet bovendien geen recht aan de oorspronkelijke intentie: een gedenkteken voor het woonoord Atatürk. Daarnaast zou de voorgestelde verandering politiek gevoelig kunnen liggen en eventueel leiden tot onrust.

Gemeente Amsterdam

DB

Advies en afstemming

Stadscuratorium

Duurzaamheid

Participatie

Financiële onderbouwing

Nvt

Communicatie

Binnen de gemeente

Opnemen in de te publiceren besluitenlijst.

Buiten de gemeente

Documenten

Registratienr.	Naam
AD2023-018607	Stadsdeel Noord Voordracht (pdf)
AD2023-018613	Bijlage 1 Advies Stadscuratorium Gedenkteken Atatürk SCA.22.159 .pdf (pdf)
AD2023-018614	Bijlage 3 Beoogd ontwerp Atatürk gedenkteken.pdf (pdf)
AD2023-018615	Bijlage 2 Foto's Woonoord Ataturk.pdf (pdf)

Uitslag

A Akkoord